

trommel-flag/met al sijn oude Regimenten/ als waren die van Chimay, Arenbergh, Harman en Frederick vanden Berge/ nemende den wegh nae Lingen toe/veel vant volck tusschē weghen verloopende: Waer dooz de Stadt Coeboerden/die omtrent 31 weken belegert

gheweest was ontfet/ ende van alles verlost zijnde: werde die wel verzooght: ende de ingenomen Schanffen wel voorszien ende besett zijnde teghen der Dyanden aenbal/soo is sijn Excellentie veretrocken.

Verclaringhe vande cyferen die inde Figueren gestelt zijn.

1. In deser voeghen marcheerde de Guarde ende het gantsche Leger van sijn Excell. om Coeboerden te ontfetten.
2. Den Oversten Edmont met 4 Cornetten.
3. Den Oversten Kinckij met 4 Cornetten.
4. T'regiment van Graeff Willem van Nassau, sterck 13 Vaendelen.
5. T'regiment vanden Oversten F. Veer sterck 21 Vaendelen.
6. Graef Philips van Nassau met 10 Vaendelen.
7. Rysoir met 5 Cornetten.
8. Wermelo met 3 Cornetten.

9. Het Regiment van Graeff Henric van Nassau sterck 9 Vaendelen.
10. Den Oversten Mureu met 10 Vaendelen.
11. Graeff Everard van Solms met 18 Vaendele Hoohduytschen.
12. Die Heere van Lokeren met 9 Vaendelen.
13. Den Ritmeester Balen met 6 Cornetten.
14. 12 heele Cortauwē, 4 halve en 8 veltstruckē.
15. Den Wagen-burch voerende alderley behoef ende admunitie van oorloch.
16. Aen dese zijde werden t' Leger omringt van de Rivier genaemt de Vecht.

Belegeringhe ende Inneminghe der

Stadt ende Landts van

GROENINGEN,

Gheschiet inden jaere 1594.

1594.

Wat sijn Princeliche Excell. met de hulpe des Alder-hoogsten/ de Stadt Coeboerde ontfettet/ ende van alles voorszien hadde/ende dat Verdugo veretrocken was; soo en heeft hy geen occasien/ende gelegenthedewillē laten passerē/de welke dese Landen ende den Staet der selver souden mogen dienstich wesen. Is daeromme met sijn gantsche Leger getrockē naer t' Landt van Groeningen/ t'welck ghehoemt werdt de Ommelanden. Die mette Stadt een Probintie ende Staet ophem selven alleen is: nochtans met Drieslandt alsoo verknocht/dat het by eenige gehouden werdt vooz Stadt van dese Probintie.

Groeningen is een oude Stadt ende omtrent 377 jaeren vooz Chzisti gheboorte (soo Munsterus sept) van een Troyaen Grunius gebout. Sy heeft van binnen veel vloepende ende staende wateren/eenige van natueren/ander dooz konst gemaect wesende. De Stadt is groot en met vele schoone Hupsen versien. Die by vele treffelijcke rijke Bozgeren bewoont werden. Binnen wepnich jaeren is alhier opgerecht een Academie/ ofte Hooghe Schole/de welke redelicken versien is met

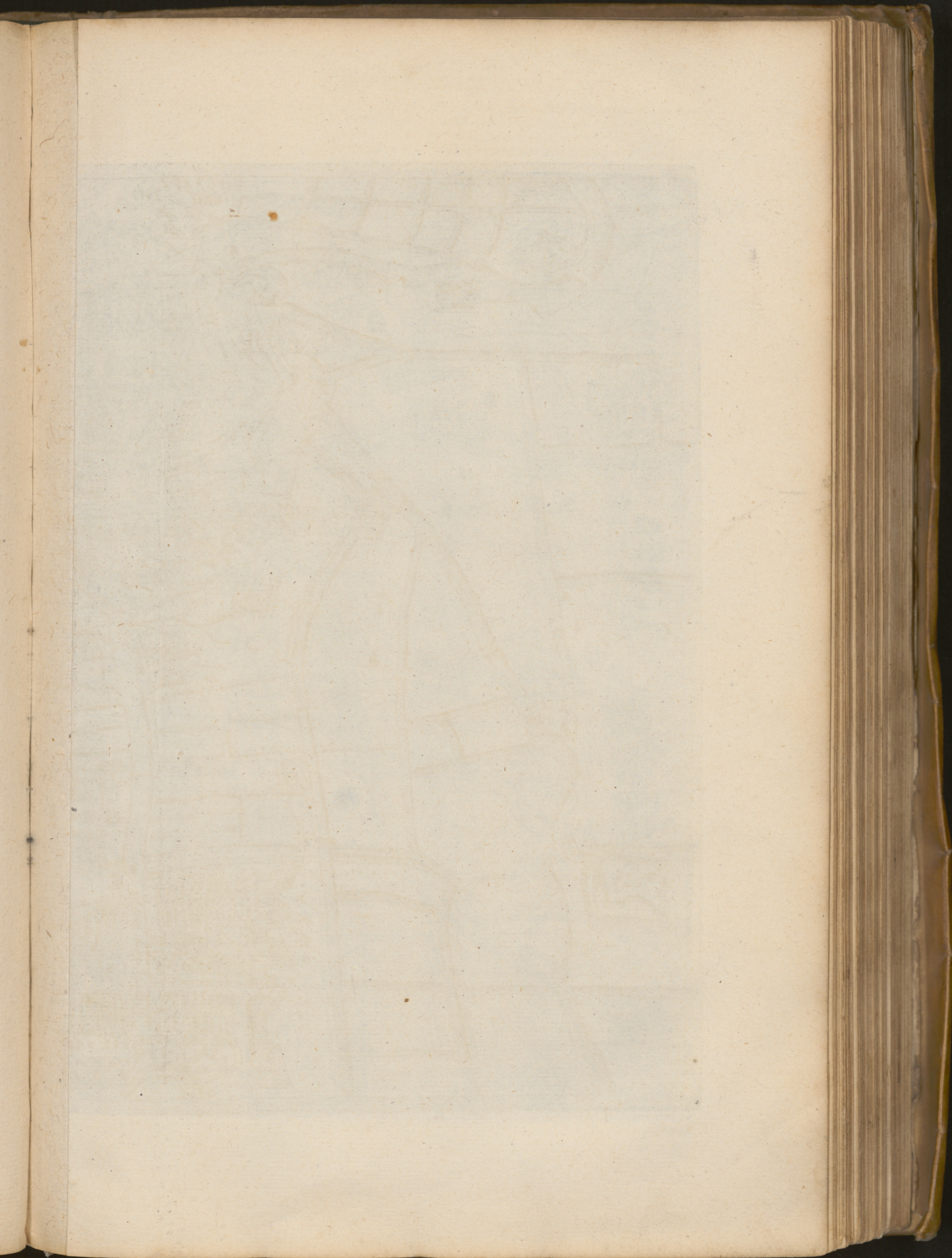
Studenten/soo wel Inlandtsche als Dyeemde. Alsoo de Geunieerde Landen seer veel aen de Stadt ghelegghen was/soo hebben de Ho. Mog. Heeren Staten gheresolueert die te belegeren: achtervolgende dese resolutie soo is sijn Excellentie (als hier boven geseyt is) naer Groeninger-Landt met sijn Leger veretrocken/ende is vooz de Stadt den 20 May gecomen/ heeft die berent ende op gheepscht/ die hem beleefdelycken antwoorden: Sy en waer geen Stadt om haer soo haest over te geven. Daer op heeft hy alle sijn gereschappē uyt de schepen in grooten getaele doen aen Landt leggen/tot het beleggh noodich zijnde/ te weten/menichte van sperren/ delen/ berders/plancken/ende hoorden. Sijn voetbolck waren omtrent 140 Vaendelen/ sijn peerde Ruyteren heeft hy opde aencomsten/tot Suyclaren gelept/welcke passagie bewaert zijnde/en conde hem niemandt lichtelick van sijn beleggh aff drijben.

Graeff Willem van Nassau heeft den lesten May 8 vaendelen Driesen teghen de schanffe van Auwaerde-zijl gefonden / daer Capiteyn Prenger in was/met 120 Man/overmits dese schans opten rechten pas lach/om den toevoer int leger uyt Drieslant komende te verhinderen: Graeff Willem dede die op eppschē/maer Prenger antwoorde/ dat hy t'gheschut verwachten woude/daerbysseggend e/ icwil het waghen als een Mepken van vijftien jaren

Den 21. s' Mauritz
laet leggher
vooz Groe-
ningen den
20 s' May.

u
derzijl inges-
nommen den
12 s' May.

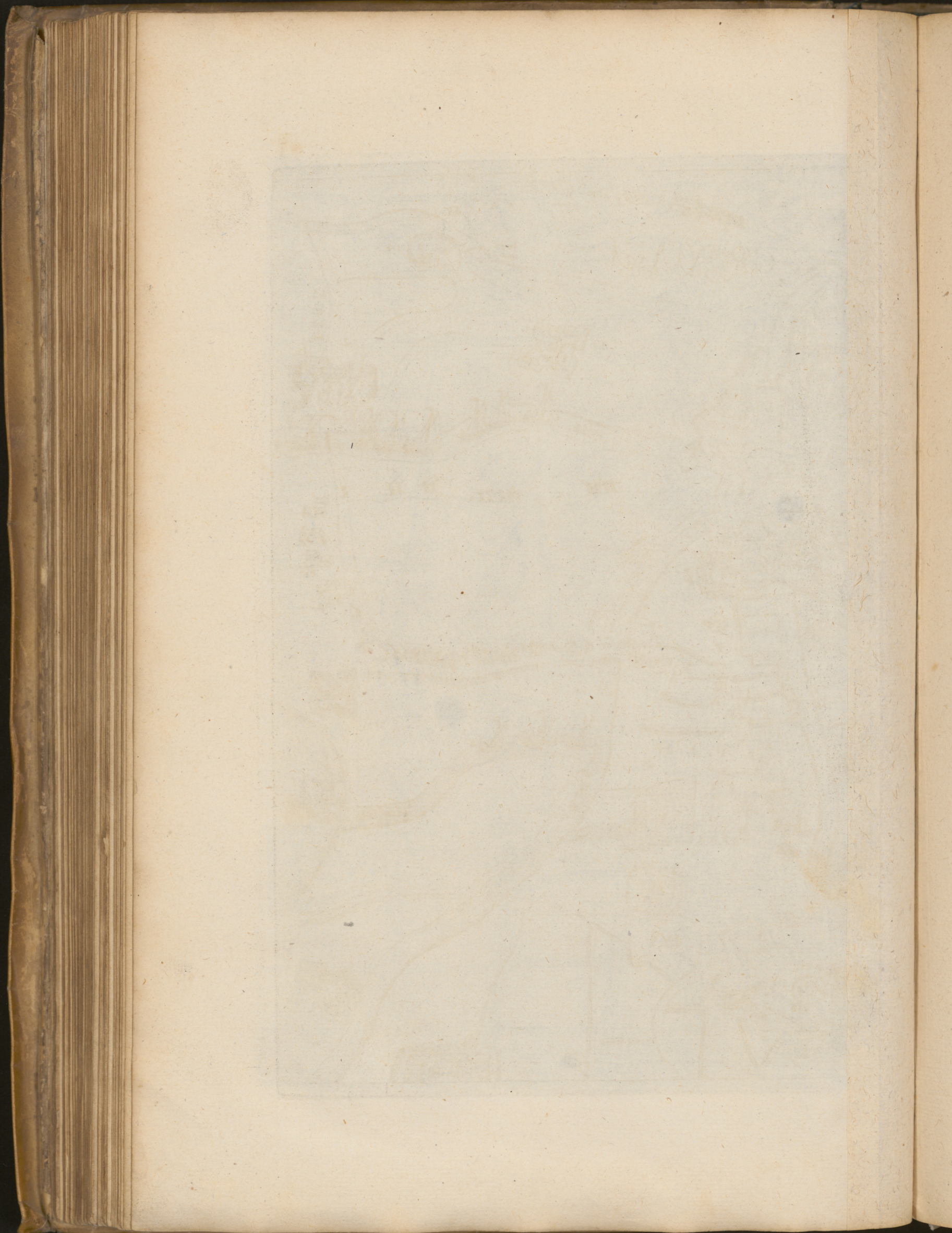

Farē. Des mozzes bjoech heeft hy haer met 8 stucken/22 volcen doen beschietē zende haer wederom opgeepscht/geduyzende dit schietē/ ende dat eenige Soldaten aen d'een zijde met stozin bzuigen en leederen aenginge om haer tot den stozin te bereyden/ so zyn verscheyden Soldaten van d'ander zijde (daer die van binnen luttel booz vzeesde/ mits dat het Mo- rasch was) ober planckē/hozdē/bies-bzuggē/ ende diergelycke gereetschappe/ bedecktelick tot onder den Wal geraect/ende de Schansse beclommen/schietende t'vper int poeder ende huttē/daer vā ooc den Capiteyn Prenger doot bleeff: die van binnen haer van achter ober- woonē siende/en verschiet/so hadde sy geern ghenade versocht / die haer niet ghegunt en wert/mits dat sy onlangs te bozen int innemē vande selve Schansse / ongenadich gheweest hadden: ende oock den Trommelslager diese opepschte/trotsige antwoorde gegeve hadde: also bleven sy alle verflagen / datter boven 8 ofte 9 niet van quamen. Dit was een stercke plaetse/en soude noch volck gecost hebbe/daer bleven wel twintich bozen doot/ ende tsestich gequetst van des Princen volck.

Den Prince Mauritz dede den 28 Mey oock de schansse van Slochteren op eysschen/ die wel weygeringe dedē/ maer verliepēt de naesten nacht / so oock deden die van Hagen- brugge, ende van meer ander Schanssen. Cerdese Schanssen inghenomen werden / wasser dierte int Leger/door t'slupten vande waterē hy de boozschreben Schanssen/maer daer na wert alle nootduyst goeden coop/mits datter een graft gedolbe werde/waer hy de victuai- lie tot int groot Leger t'shepe conde geboert worden. Den Prince Mauritz heeft daer vo- ren wel 60 stucken van alderhande groff ge- schuts gehad/ende om dat te plantē/ heeft hy sijn begravinghe van verre moeten beginnen/ mits het menichvuldich schieten van die van der stad/ ende contrabaterij die sy maecten op sijn gheschut / vermits dat sy seer wel van groff geschut versien/ en niet veel stedē haers gelycke waren/ sy hadde boven de 400 grobe tonnen Buscrupt ende ander munitie die noo- dich was. Groeningen is een Stadt seer volckrijck / ende de Bozgerijē inde wapenen wel geoeffent / van oudt hercomen/ zijnde een oude statelicke vype ende heersschende Stadt altyt geweest. Sy hadden geen Garnisoen binnen / dan de slechtste ende geringhste van haer Bozgerijē en Inwoonders/waren ober lange als Soldatē onder Vaendelē geoeffent/ in stede van Garnisoen / ende werden betaelt vanden Coninck: boven dese hadden sy altyt Verdugos Crjchf-volck genoeg tot hare ge- biede/en nu int belegh hadde sy 5 goede onde Vaendelē daer van/onder den Overstē Lieu- tenant George van Lauckema, buyten de stad op een gestercte plaetse genaemt Schuytēdiep, onder de mueren liggende tot haren behoeve.

Sy hebben ooc menige uytvallen gedaen/ namelijk inden Engelsche en Driessche quar- tiere/ daer et telijcke cloecke Enghelsche/ als brooke en Capiteyn Wraie, doot bleven: Ooc renmael obervielen die van het schuytēdiep inde grachten Hirtinga en Harde, 2 Driessche Vaendelen/diens lonten al uytgebluscht wa- ren door den regen/inde grachten liggende/sy versloegen 15 Mannen/en namen 17 gevan- gen/ met beyde de Vaendelen. waer tegen de trenchen stercker gemaect werden/tontom-

me inden Leger/ soo wel teghen die van der Stadt als buyten. Men schoot ooc uyt het Le- ger vperige kloore/ om den bzant inde Stadt te schieten/ waer door veel volcx die becom- mert waren om den bzant te blusschen/ van't geschut gequetst wert. Alsoo die van buyten luttel pzoijt op de Wallen met het geschut de- den/ mits die van binnen te cloeck int repa- ren warē/so hebben die van buyten ee Poozte afgeschoten/en oock eenen wech ofte bzuige gaende na een Kavelijn ofte rondeel: Ende sy hebben mede eenige Solwercken ondergra- ven/ ende de grachten gebult/ waer ober al- lenskens de Bozgerijē begonde moedeloox te wozden/ oock om dat haer uytgefondē Bo- den en Gesauten aen Ernesto ende Verdugo luttel hope bzoichten: waeromme sy hebben door Trompetten ende andere bequame Bo- den onderhandelinghe van overgheben be- gonnen.

De 13 wierde Iohan ten Bure uyt de Stadt met bzieven des Magistraets aen sijn Excel- lentie ende aen Graef Willem gesonden/ daer in sy schreben geresolveert te sijn te appoin- teren / midts dat het ghespreck ende onder- handelinghe binnen de Stadt geschieden sou- de: d'welck haer gheconsenteert wierde/ met benoeminghe der persoonen die als Gyselaers aen beyden zijden uyt ende in soudē geson- den wozden/ tot verskeringhe der onder- handelaers / midler wijlen hielt het schieten op. Maer Borgemeester larges socht midde- len om alles om te stoten: hy creech de Doer- leden/ Schuyten-schuybers/en ander volcx- ken aen de handt/die op den 15. des mozzes met een gedruys ende op-roer booz t'raedt- hups quamen / daer die Heeren vergadert waren/seer dreygende alle de gheene die van accoozt spreken wilden: Sy liepen lan ten Burens hups op / hy verstack sich / maer sijn hups plunderden sy. Geduyzende desen op- loop in der Stadt/ soo quamen de Soldaten/ die in Dooz-stadt lagen (welcke de Bozgers niet en hadden willen in de Stadt nemen) met schuyten ober de gracht / clommen ober den wal/en met hulpe van de Schuyt-schuy- bers ende larges aen-hanck/geraecten sy in de Stadt. Als desen alarm ober was/schreef de Magistraet met den Trompetter die bin- nen der Stadt op antwoorde lach te wach- ten/dat sy noch eenige weke op ontset wach- ten wouden / ende dat sy /sulcx seplende/mek sijn Excellentie ende Graef Willem verdra- gen wouden. Doe de Heeren saghen dat de belegerde haer aldus bespot hadden/so ginck het schieten wederom dapper aen van allen canten/ende tē liet sich niet anders aensien/ dan dat dese belegeringhe eenen bloedighen uytganck nemen soude / want de quade par- tijē was deur de incomste der Soldaten seer ghestijft.

Den 2. Iulij was sijn Excellentie in groot perijckel sijnes lebens / want gaende met Graef Willem in de loop-schansen tusschen t'rabalijn ende Drentelers toorn / om te be- sichtighe een plaetse daermen een nieuwe batterijē maken soude/so comter eenen Mus- quetten coegel geblogen tegen de Rondasse/ die men booz hem hieldt/en trefte so hart/dat de Rondasse hem teghen het hooft aen-stiet. In der ghelijcke perijckel was oock Graef Willem gheweest den 10. Iunij, gaende door een loop-grabe die qualijck gemaect was.

Sijn Ex-
cellentie is
in groot pe-
rijckel.

Werscheyde
Schanssen
gewonnen.

Standt/be-
scrytie ende
wesen vande
Stadt Boz-
ninge/ ende
Belegh.

Het groot
Kabelijn
on geringt
zijnde.

Der Stadt behoudenisse ofte verlies hinc
ppincipalick aen het Kabelijn/daerom ooc het
meeste werck en gewelt hier op en aen bedze-
ven is. Den 2. Julij/was men met de Mine
door de gebulde gracht gecomen / 30. voeten
diep in d' een zijde vā t Kabelijn/upt welckes
punte de ingegrabene wilge-boome met tou-
wen getrocken wierden/ soo dat d'aerde met
groote stucken stoztede. Den 5 Julij als men
80 voeten diep int Kabelijn gecomen was/en
tusschen de 5 ende 6000 pondt pulvers in de
mine gebzacht hadde/so is de selve s'abonts
om trent thien upzen aen gesteken/ nae datter
een stuck grof geschuts was los gheschoten/
daer mede alder Statē Crjchsvolc dat inde
naeste loopgraben was/een teeckē wiert ge-
geben om veldewaerts in te wijcken/en alsoo
het buyz en slach der mine te ontwijcken/die
aen gestekē zijnde/strack eenen dompigē doo-
ven slach met een grouwelicke groote vierige
wolcke gaf/daer in men veel plancken/hout/
aerde en steenen sach blieghen/oor menschen.
Enige Soldatē wierden upt het Kabelijn in
de gra cht aen de veldt s'ijde geworpen/en al-
daer / verbaest en bedwelmt liggende/ ghe-
vangen genomen. Daer stonde d'zie Daende-
len Schotten vaerdich/die strack na de gege-
ven slach eenen aen-bal deden/en sp erege het
Kabelijn in/sonder tegenweer/ ende het stont
sus en so sp souden in dese loop boozts tot inde
Stad gelooopen zijn/ten ware dat een plancke
(inde plaetse van de afgeschotene Brugge ge-
lept zijnde) door de menichte der voozbluch-
tende Soldatē des garnisoens/middē in stuc-
ken gebroken hadde/daer mede den Schottē
den pas tot aen de Stad/benomē was: Doch
sp bleven eben wel liggen inde uptgewozone
mine/daer mē haer sackē vol sands in bzacht
om daer van bozst-weeringen te makē/want
die van binnen dapper op haer schoten/ dat
sp twee Capiteyns doodt-schoten/ ende wel
dertich Soldaten wierdender soo ghequetst/
als doot geschoten. Hier nae versochten die
van binnen stillestant/ om hare dooden onder
d'aerde te soecken ende te begraven/ die haer
gegunt wiert/ende daer wierdender gebon-
den by de twee hondert. Dit maecte een
verflaetheyt onder de soldaten / als mede
ouder die cryters van de Bozgerijē / die we-
tende datter noch 4 Galerijen door de grach-
ten nae den wal aen/(sonder daer mē sulcx be-
letten conde) begofsen te ghenaken/so hebbe
sp Iohan ten Bure, dien sp te voozen in stucken
woudenscheuren/bewillicht tot sijn Excellen-
tie ende Graef Wilhem te gaen/met verfoeck
dat eenige mochten binnen hare Stadt ghe-
sonden wordē/ om met haer te handelen. Dit
wierdt haer affgeslagen/maer ter antwozde
gegebē/indien het haer ernst ware/so moch-
een sp selfs eenighe uptschicken/ met aenbie-
dinge vā Gijfelaers tot haere versekeringe.
Dit is geschiedt op den 9 Julij/en hebben de
uptgesondene vele punten en articulen op het
pampier gebzacht en gevoozdert / als waren
ouder andere / de hanteringe der Roomscher
Religie / met behoudenisse aller der Geeste-
lijcke byhare goederen/hanteringe der Ghil-
den/endeder teghenwoozdige Overicheyt en
Officieren/byzheyt van garnisoenen/Caste-
len ende slichringe van alle de Schansen ende
Fozten inde Omme-landen/ upt-ghesondert
Belffiel/ d'welckmen noch vooz eenen tijdt
lanck soude mogenblijven latē/ende daer nae

Wert van
de Schottē
ingenomen.

Daer ober
de Stadt
soeckt te
Barla-
menteren.

slichten: Dat de Stadt ende Omme-landen
een corpus maken souden/ ende hare quota
van contributie op de graf-talen der Omme-
landen vinden souden: Een rekeninge vā ee-
nige ontfangē penningē te ondersoekē: Con-
firmatie van allen vercoopingē / sententien/
ozdinantien/upt sluytinghen van ballinghen:
Dzije incomen vooz de gene die sp na Buzpsel
gesonden hadde: Losfatinge van alle gevan-
gene Bozgers sonder rantsoen: Bezijdinge
van alle Licenten/Imposten/ Contributien/
den tijt van twee jaeren / tot opmakinge der
kercken/Cozns/Boozten/Hupsen/ Dycken/
Dammen en Zijle/die geduyzende dese Bele-
geringe in stucken geschoten en gebzokē wa-
ren. Dese Articulen zijn den belegerden afge-
slagen/en in de plaetse der selfder andere ge-
schzeven/en inde Stadt gesonden / blijvende
daer en tusschē de uptgesondene in het Leger.
Die van binnē stende den noot daer sp in wa-
ren/en geen ontfet vernemende : en aenmere-
kende de beleefstheyt en billicheyt der Condi-
tien die haer toegesondē waren/hebbē die na
wepnich dispupts/dē 13 der selfden aengeno-
men/ende sp zijn beyder s'ijds onderterreckent
geworpen. Daer van wy goet gedocht heb-
ben de Articulen hier by te stellen omde curi-
euse te ghelieven/ zijnde eene Stadt van ver-
mogen/ende een Provintie presenterende .

INden eersten, dat alle offensien, iniurien, mis-
dadē, ende alle wegen van feyte ende date-
lijcke wercken gedaen, ende gheschiet, ende
volbracht van begin deser troublen, soo wel in
de eerste als inde leste troublen, alteratien ende
beroerten gevallen, hoe die oock onder de Bele-
geringe der stad Groeningen tegenwoordelij-
ken geschiet, op wat plaetsen ende manieren dat
het oock zy, soo int generael als particulier. soo
binnen als buyten sullen wesen, zijn ende blij-
ven vergeven ende vergheten ende ghehouden
als niet geschiet, sulcx dat tot geenen tijden geen
vermaen, mentie, molestatie, actie ofte onder-
soeck met Recht ofte buyten Rechte daeromme
ghedaen, ghemaect, ofte yemant te laste ghe-
leyt sal mogen worden, op pene dat die contra-
venteurs ghereputeert, gheacht ende ghestraf
sullen worden als perturbateurs ende verstoor-
ders vande ghomeyne ruste ende Vrede.

2. Sullen die vande Magistraet ende de Inge-
setenen van Groeninghen aennemen ende belo-
ven, ghelijckse aennemen ende beloven by desen
hen inde Vnie der ghevnieerde Nederlantsche
Provintien te reunieren, ende de Heeren Staten
Generael der selver Provintien aenhangich, ge-
hou ende getrou te zijn, ende dat dien volgende
die van Groeninghen als mede lidtmaet neffens
den Provintien malcanderen als goede bondt-
ghenooten, in goeder trouwen, ende ongeveyns-
delicker vaster en onverbrekelicker vrientschap
ouder malcanderen onderhouden sullen, en in
allen tijden en in allen occurrentien malcande-
ren bystaen, om te wederstaen, daer uyt te hou-
den, en te vedruiuen alle de Spaongiaerden ende
haere adherenten, ghebruyct ende ghepoocht
hebbende boven allen rechte, redene ende bil-
licheyt den Onderlaten te verdrucken, ende de
selve te priveren van alle hare welvaert, ende in

Articulen
waer op
Groening-
gen ober-
sien is.

euwige slavernij, servitude ende armoede te brengen ende te houden.

3. Item, sullen die van Groeninge, Sauf rechts ende onvercort zijn, ende blijven in allen haere Privilegien, liberteyten, rechten ende Vryheyde.

4. Item, sullen de Stadt ende Ommelanden int compareren ende stemmen, inde Generaliteyt met alle het gene daer aen sal mogen dependeren, hem reguleren na t'gene by den Heeren Generale Staten met goede kennisse van saken gedecideert ende verclaert sal worden.

5. Dat mede de welgeboren Heere G. Villé Lodewijck van Nassau, &c. Stadhouder ende Gouverneur der stad Groeninge en Ommelande, na luyt en Commissie der H. G. Staten, erkent, aengenomen en ontfangen sal worden: doch dat het different tusschen de stad Groeninge en Ommelande geseen, ende noch soude mogen rijzen, sal staen tot determinatie ende dispositie vande H. G. Staten, of hare Gecommitteerde.

6. Item, dat binnen der stad Groeninge ende Landen, geen ander Religie geexerceert sal worden, dan de Gereformeerde Religie, sulcx als die tegenwoordelic inde gevnieerde Provintien openbaerlick gheexerceert wort, mits dat niemant in sijn Conscientie oft gewissen sal worden gheinquisiteert, ondersocht ofte beswaert: ende dat alle Cloosters, Geestelicke ende Clooster goederen, sullen in tegenwoordigen staet blijven, tot dat by den H. Staté Generael den staet vande Stad Groeninge en Ommelanden, behoerlic geredresseert sal zijn, mits dat als dan by de Provintien sels op het gebruyc der goederen, en onderhout vande Geestelicke personen, behoerlick orderen sal worden ghestelt, wel verstaende, dat soo veel de Commandurijen van Vvarffum, VVijwert ende Oosterberum aengaen, dat die sullen gehouden en getraeteert wordé als gelijcke Comandeurén in andere gevnieerde Provintien gelegen zijnde.

7. Ende dat tot versekertheyt der generaliteyt vande Stad, ooc tot verhoedinge van alle onrust ofte tweedracht tusschen de Borgers en inwoonders, die van Groeninge sullen innemen, 3 ofte 6 vande Generaliteyts compaignien voetvolck, diemen met advijs vande Borgeren ende inwoonderen sal accomoderen, ofte met Logijs-ghelt sal voorsien, ende dat op sulcken voet als naeder hant by sijné G. tusschen die Stad ende de Lande sal mogen geacordeert ende gevonden worden.

8. Ende aengaende het afvorpé vande Schanssen ende Forten, sal het selve gheschieden naer gelegentheyt, en by kennisse ende goetduncken van de Heeren Staten Generael.

9. Dat de Stadt Groeninge mette Ommelanden sullen int bevulligen der generale Middelen ende Contributien, tot stuer vande gemeyne sake hen conformeren ende gelijck maken, naer advenant van andere contribuerende Provintien.

10. Ité, dat van alle de omslagen ende contributien rot noch toe uytgeschreven, omme geslagen ende ontfanghen, oock vande domeynen daer van gerekent is, die rekeninge voor goet sal worden gehouden, en daer niet van gerekent is, sal rekeninge gedaen worden voor de oude Heeren, mits datse hem van geenen voorderen ont-

fanck van eenige restanten sullen onderwindert.

11. Ité, dat alle de uyt gewekene vander stad Groeninge ende Ommelanden, oft hare eiffgenamen, wederomme geresitueert ende toegelate sullen worden in hare goederen, so die noch niet veralieneert oft vercocht zijn, midts dat onderlinghe goede civilitieyt sal worden ghebruyckt.

12. Ende aengaende de vercochte ofte veralieneerde onroerende goederen, t'zy voor schulden ofte uytstaende lasten, als mede de geconfisqueerde goederen, ofte andersins sal den geinterresseerden weder aen hem mogen krijgen de selve vercochte goederen, mits hy hem binnen den tijde van vier jaren de selve lossende voor hem sels, ende beralende den coopschat aenden cooep, mette renten van dien, daer aen aflach streckende die pachten by den cooep ontfangen: Ende so in desen wel eenige swaricheyt mochte vallen, sal t'selve staen tot decisie van de ordinaris competenten Rechter.

13. Item, sal een yeder Borgher ofte ingeseten der Stadt Groeninghen, het zy Gheestelicke ofte VVeereltlicke personen, vry staen om binnen der Stadt te blijven, ofte op andere Steden, Landen ende plaetsen die neutrael zijn, nae zijn gevallen te mogen vertrecken, ende sijne residentie te nemen, in sulcken gevalle haer propre ende eygen goederen genietende, mits datse hun niet en sullen mogen begeven metter woone aen des vyants zijde.

14. Sullen mede onder desen Tractate begrepen zijn alle uytheesche personen, van wat qualiteyt ofte Natie die mogen zijn, hen tegenwoordelick binnen de Stadt Groeninge onthoudende, om binnen de selve Stadt haer woonplaets te continueren, mits doende eedt van getrouwicheyt, ofte in neutrale plaetsen te vertrecken.

15. Inghelijcken wat Rente-brieven, Besetbrieven, Pachtbrieven, schulden, lasten, ende swaricheden van Abten, Prelaten, Gheestelicke personen, soo tytlandtsche als inlandtsche, die haer in dese troublen binnen der Stad Groeninge begeven hebbé, tot hare alimentatie ende onderhout gemaectt ende aengelegt zijn, sal staen tot dienste vande Staten oft Magistraten vande Provintien ofte Stede daer onder de Corpora vande Stiften en Cloosteren gelegen zijn, om met kennisse van saken daer inne te doen, als naer Recht ende Iustitie bevonden sal worden te behooren.

16. Oock sullen de Gesanten der Stadt Groeninge, tot Brussel met hare Dienaren ende goederen in desen verdrach besoent ende begrepen zijn, mits incomende binnen de drie Maenden.

17. Item, sullen de Borgers die gedurende de Belegeringe gevangen moghen zijn, gherelaxeert worden, mits betalende haer rantsoen.

18. Item, sal des Stadts regieringe bestaen by de Magistraet, des werdt verstaen dat de Magistraet ende gesworen Gemeenten, voor dese reyse by sijn Excellentie ende Graeff VVillem met advijs vanden Raede van State sal worden ghestelt, ende dat voorts aen die verkiefsinghe vande Magistraet sal geschiedé, volgens het oude gebruyc, mits dat inde plaetsen van het tytdeylen van de Boonen (door welke men den Raedt placht te

verkieſen) ſijn G. als Stadhouder, vijf vande 24 geſwooren Gemcenten ſal mogen eligeren, die als dan ſullen procederen tot verkieſinge vande Magiſtraet volgens den ouden ghebruyck, ende dit gheduerende deſe Oorloghen.

19. Item ſalmen in conformiteyt van de Vnieder ſtadt Groeningen ende Ommelanden ſonder haer gemeen conſent ende bewilliging, acn geen Coninghen, Vorſten ofte Heeren, Steden ofte Landen transporteren ende overdragen, noch die Stadt met geen Caſteel bewaren.

20. Item, ſullen die vande Magiſtraet met de Borgeren ende Inwoonderen van Groeninghen, aende Generaliteyt doen den behoorticken Eedt van getrouwicheyt, ſoo alle andere Steden hebben gedaen.

21. Item, ſullen alle Proviſien, t'ziin van gelt, amonitie van Oorloge, vivres, geſchut en andersins, van weghen den Coninck van Spaingien in Groeninge geſchickt, oft andersins geduerende deſe Oorloge, daer inne gecome, overgelevert worden aende Generaliteyt oft haer Gecommitteerde.

22. Item, dat het Crijchsvolc vanden Coninc van Spaingien, ſal uytter Stadt Groeningen ende het Schuytendiep vertrecken.

Aldus gedaen ende ghereſolveert int Legher voor Groeningen, den 28 Julii 1594.

Volgt het Accort geſloten met den Overſten Luytenant George Lauckema, ende de gemeyne Soldaten des Garniſoens.

IN den eerſten, dat den Overſten Luytenant met allen Capiteynen, Officieren ende Soldaten (uytgenomen de Overloopers die op deſe zijde ghedient hebben) haerlieder Wijven, Tros ende Baggagie, vry ende onverindert van yemant: met haer volle gheweer ende Vaendels, de welke ſijne Excellentie haerlieder door interceſſie vande Gedeputeerde der Stadt Groeninge, roeghelaten heeft, ende ſonder Trommelſlach, ende ſonder brandende lonten, uyt der Stadt Groeningen ende hare Leger-plaetſe ſullen trecken, ſonder datmen haer perſoonen ofte goederen met eenich arreſt ſal moghen beletten, ende datſe voorts vry ende veylich gheleydet ſullen werden over de Drenthe, totten Heere Stadthouder Verdugo, ter plaetſen daer de ſelve met ſijnen Legher bevonden ſoude worden te liggen, ende van daer over den Rhijn, doch met beloften, dat ſy op deſe zijde des Rhijns in drie maenden niet en ſullen dienen.

2. Dat ſijne Excell. tot bevoorderinge van alle baggagien, vrouwen, kinderen, krancken ende ghewonden, die eenichſins den wegh te waghjen ſullen connen gebruycken, beſtellen ſal laten ſo waghens, die hen lieden ſullen dienen ende voeren ter plaetſen voornoemt, met eenige Commiſſarifen ende ſeker Convoy, die ſijne Excell. gelieven ſal te committeren, om t'voorſchreven Crijchs-volck, wijven ende kinderen, met de baggagie veylich te geleyden ende te convoyeren tot Oormaerſen, ofte ten verſtentot Oldenzeel, ende ſal den Overſten Luytenant Lauckema gehouden zijn, eenen Ca-

piteyn alhier in oſtagie te laten, tot dat de voorſchreven wagens wederomme ſullen gecome wesen.

3. Dat alle ghewonde Capiteynen, Bevel-hebberen ende Soldaten, die overmits hare quetsuren ende kranckheden den wegh te wagen niet en ſullen connen gebruycken, naer dat ſy tot tamelicke gheſontheyt ſullen ghecome wesen, met verſekerde paſpoort toegelate ſal worden naer haer Vaendelen wederomme te keeren, ſonder veranderinghe van yemant, het zy dan te water ofte te Lande.

4. Dat den Capiteyn Wijngaerden, ſijn koſten betaelt hebbende, ſonder eenich rantſoen terſtont vry ende los gelaten ſal worden, ſoo oock alle Soldaten, Soetelaers, Wagenlieden, die van deſen Legher inder Stadt ghevangen zijn.

5. Dat alle goederen vanden Heere Stadthouder Verdugo, weſende binnen der Stadt Groeningen, vry ende veylich ſullen moghen paſſeren, ende ghevoert werden ter plaetſen daer den ghenen die daer van laſt is hebbende, bevindē ſal te behoere, ofte ooc inde voorſchreven Stadt blijven in verſekerteit tot diſpoſitie vanden Heere Stadthouder.

6. Dat alle peerden ende baggagie, toebehoorende de Officieren vanden Coninck van Spaingien, hier niet weſende, vry ende veylich ſullen paſſeren, ende met de Crijchsliede geleydet worden.

7. Dat alle Inwoonders teghenwoordelicken hare residentie binnen Groeningen houdende van wat Natie ofte conditie die mochten wesen, t'zy Officieren ofte andere, niemant nygh ſontert oock de Geestelicke metten beyde Paters, Ieſuiten als andere weerdelicke perſoonen, met hare vrouwen kindere, familien, ende haer by hebbende levende haren ende goederen, ſoo ſy met de Crijchslieden ſullen willen wytrecken, ghelijcke geleyde in alle vryheyt ende veylicheyt als boven ſullen genieten.

8. Ende ſoo verre yemant vande voorſchreven Inwoonderen, t'zy Man ofte Vrouwe perſoon, door veranderinge van hare ſaken ende affairen, met den voorn. Crijchslieden niet en condē vertrecken, dat den ſelven ſal vergunt worden den tijt van ſes Maenden, te rekenen van date van dit accoort, binnen welcken tijde ſy alhier vry ende veylich ſullen moghen wesen ende blijven, hare nootelicke geſcheften verhandelende ende wytrechte, ende daer naer met haere by hebbende goederen ende familien vertrecken, te Water ofte te Lande, ter plaetſen daer't hen ghelegghen ſal wesen.

9. Dat alle Capiteynen, Bevel-hebberen ende Soldaten, die den Borgeren ſchuldich ſouden moghen wesen, voor haer vertreck ghehouden ſullen zijn, alles te betalen, ende in ghevalle eenige baggagie daer binnen ſoude wesen, toe behoorende den genen die abſent zijn, ende den Borgeren met ſchulden verplicht mochten wesen, ſullen de ſelve goederen ſoo lange opgehouden worden, tot dat de Creditours daer op Actie hebbende, ten vollen betaelt zullen wesen.

10. Dat den Overſten Luytenant, ende Hoplieden, metten Bevelhebberen ende ghemeene Soldaten (naer dat dit accoort gheſloten ſal wesen) terſtondt ende ſonder langher nyſſtel uytter Stadt Groening-

Groeninghen, Schuytendiep ende andere hare Legher-plaetsen sullen verreckten.

Ghedaeen int Legher voor Groeninghen, onder de handt ende Cachet van sijne Pr. Excell. den 22 Julij 1594. ghearresteert den 22 Julij tsavonds. ende overghelevert den 23 Julij des morghens.

Groeninge
wozt over
gegeven den
23 Julij.

Pier op is Groeninghen des ander daeghs den 24 Julij overgegeven/ ten ondanck van de ghemeene Soldaten beleggheers/ die verhoopen met geweld die ten buyte ende plonderinghe te crygen/ maer de Landen hebben die willen bewaren endemet haer vereenigē/ behoonende de Cozloghe te voeren soo wel vooz haer ghebuzzen / als vooz haer eyghen bygheden. Achtervolghende het voozgaende Accoort/ so zijn inde stadt getrocken de Vaendelen van Graeff Willem van Nassau, Jan van Niel, Caerle van Wijngaerden, Steenhuyzen, Cobbe en Appel. Haer volchden den Prince Mauritz ende Graeff Willem, die te eersten de wallen besichtichden/ ende vonden die voozwaer geweldich/ alsoo dat het noch moeyte soude gecost hebben/ de Stadt met schieren en geweldt te winnen. Op dese stadt waren wel 10000 schuten geschoten van groff geschut/ die wel gekost hadden vooz poeder ende cloosten 100000 guldens. Daer bleven 400 vande Beleggers zijde doot/ behalven de gequetste: Dandie van binnen waren 300 soldate doot gebleven/ ende veel Bozgers. Daer waren in ghevonden 36 metalen stucken/ behalven de pferen. De Prince Mauritz ende Graeff Willem Lodwijck haer Goebeneur werden ghewillecomt ofte gegroet van de Beperman op den Tozen/ spelende op de Klocken den boys vande 6 Psal. Wilt my niet straffen Heere, &c.

Den 23 des ouden stijls / soo is den ouden Magistraet aff-ghedanck / ende by Graeff Willem met vier ghecommitteerden upt den Raedt van State andere in hare plaetse gestelt ende verkozen. De vier nieuwe Burger-

Meesters waren / Melco Coenders, Ioachim Alting, Harman Coninck, en Egbert Alberda.

Den 24 stilo veteri, is de Bozgerije aē het Raedthups vergadert/ om een nieuwen Eedt van ghetrouwichept te doen aende Ho. Mo. Heeren Staten generael/ ende haren Stadt-houder Graeff V Villem Lodwijck.

Den 26 S. Martens Kerck vande Beelden ghesuyvert zijnde/ soo is de eerste Predicatie by die vande Schereformeerde Kercke aldaer ghedaen.

Tot ghedachtenisse van het innemen van Groeninghen werde te dier tijden dit volgen de jaer-dicht gemaecht :

QuIntILLI In PatrIVM fæDV's GroenIngaVer-
sa est.

Et noVa Nassovis parta trophæa VIrIs. 23. Jul.

Den 24 Julij soo is den Obersten George Lauckema met 9 Vaendelen Soldaten upt getrocken/ tsamen sterck wesende vijf hondert Mannen. Daer onder veel siecke ende gequetsten waren/nemende haren wegh naer Oldenseel/daer Verdugolach: Graeff Frederick vanden Bergh begaff hem nae Lingen, in sijn Gubernement/ ende leyde voozts garnisoenen tot Grolende andere plaetsen/ hoe wel hpeenige Regimenten/ en 8 Compaignien peerden wech liet gaen over den Rhijn/ de welke van Graef Philips van Nassau te bergeefs werden hervolgt. Den 22. Mauritz is op den 28 Julij ouden stijl upt Groeninghen verrocken/nemende sijnen pas dooz verscheden Priessche ende Hollantsche Steden naeden Haghe / alle de Steden daer hy doozpasseerde/ hebben hem met triumphē ende geschencken vereert ende ghecongratuleert : het Crijchs-volck wert in Garnisoene gelept/ behalven negen hondert peerden/ de welke onder ghetrouwe Veldt-Obersten in Vlaenderen/ Zabandt/ ende Lutsenborg verscheden Coursen ende Cochten deden tot affbreuck vanden byandt.

Verclaringe vande Cijfferen die inde Figuyre vande belegeringe ghesneden zijn.

1. Hierlach sijn Excell. commanderende over dit quartier.
  2. Dit zijn de Tenten van Graef Willem.
  3. Dit zijn de Tenten vanden G. van Solms.
  4. Twaelf Vaendelen vriessche soldaten.
  5. Den Oversten Duyvenvoorde met 8 vaendelen voetknechten.
  6. Den Oversten Veer met 19. vaendelen voetknechten.
  7. Alderhande Amonitie ende Crijchstruffinge.
  8. Graef Everard van Solms met 18 vaendelen Duytsche Lant-knechten.
  9. Den Colonel More met 10. vaendelen voetknechten.
  10. Graef Philips van Nassau met. 10. vaendelen voetknechten.
  11. De Mineerders ende Bevel-hebbers vande Schanffen ende Loop-graven.
  12. Een vaendel vriessche Soldaten.
  13. Noch een vaendel vriessche Soldaten.
  14. Noch een vaendel vriessche Soldaten.
  15. Noch een vaendel vriessche Soldaten.
  16. vier vriessche vaendelen.
- De Ruyterye onthiel haer achter het Legher in eenen Legher bysonder.
Alle dese ander Schanffen waren oock beset met Ruyters ende Knechten.

T A L - D I C H T

Op neghen heerlijcke Victorien, by de ver-
eenichde Neder-Landen, door het beleydt
van sijn Excellentie,

M A V R I T Z van N A S S A V,

Gheduerende vier jaren vercreghen.

NEgghen Sterckten vermaert booz den lande vercreghen/
Doozt Nassausche belept / Neerlande leest in neghen.

BREDA.

Mars on Ver Vaert stapt Voozt Wt Den tozfel Van Waepen/
Den derden Maert verstoort in Breda s Coninc knaepen.

ZVTPHEN.

Nassovwen gVelt ZVtphen Cloeckelic Met Coztovwen/
Felix den Heldt sach treen winner: Spangen in routwen.

DEVENTER.

DeVenter Vle te Voet Van een StozM-anXt geWonnen/
Mennige siel doozt bloet Barnabas heeft sien ronnen.

HVLST.

HVLst sach Den sLach / VerDraCh Wt s Waer ge Ween haer LIChte/
Septembzi twee mael twaelf / nae d' Dny' sy haer richte.

BETV.

So De Vland Van tLand Wt BetV Was Vercoghen/
Nieuwegen booz MAVRITZ elf duplent maegden boghen.

STEENWYC.

StrijC-WaL noCh DijC / SteenWijC Voozt gelChVt en bevrIde/
Julij den vijftien bly/quam sy aen Staten sijde.

COEVORDEN.

CraChtlCh geVVeLt In tVeLt Dee CoeVoZDen VerLoVWen/
Dooz Protus feest; bezyest moest het de vbandt schouwen.

GEERTENB.

Weer-Loos Van Velt Voozt best GeertrVijDt Doet WeDer open/
Hollandt op S. Lebuin bezyidt werde vant' stropen.

GROENINGEN.

Nassov VerWint Dooz VLIjt GroenIngen Maegt en VroVWe
Haer beelden blind/wech smijt Magd' leen wt die Landouwe.

Deel' Victorien Heer negen verleent u segghen/
En dat sy tot u eer werden negen mael neghen.

Lantsman verstaet ghy dit? hier mee salick het enden

Bzaband om V WelVaert t'ontwaert V haest gaet Wenden.

I. Bijl.

